

Framtidens tandläkare

En enkät om grundutbildningen
till 709 nytexaminerade tandläkare

Sveriges Tandläkarförbund

Inledning

Sveriges Tandläkarförbund genomförde under våren 2016 en enkätundersökning som omfattar tandläkare som legitimerats under åren 2013-2015 med hjälp av Statisticon AB. Syftet med undersökningen är att ta reda på vad de nylegitimerade tandläkarna anser om kvaliteten i sin utbildning. Undersökningen tar även upp frågor om hur de nyutbildade upplevt utbildningen inom ett antal olika områden som är centrala för yrket, hur goda förutsättningar tandläkarutbildningen har gett dem inför yrkeslivet samt hur de ser på tandläkaryrket. Undersökningen har genomförts vart tredje år sedan år 2001.

De nyutbildade tandläkarnas åsikter är en viktig källa till information om tandläkarutbildningens kvalitet. Resultatet av denna undersökning används som underlag i förbundets utbildningspolitiska arbete och ett led i Tandläkarförbundets arbete med att säkra kvalitet och patientsäkerhet i svensk tandvård. Vår förhoppning är att även de odontologiska fakulteterna och institutionerna ska ha nytta av undersökningens resultat i sitt kontinuerliga arbete med att utveckla och förbättra kvaliteten på grundutbildningen.

Undersökningens genomförande

Undersökningens population

Undersökningen genomfördes som en totalundersökning, det vill säga samtliga personer som erhöll tandläkarlegitimation under åren 2013-2015 ingick i urvalet. Uppgifterna hämtades från Socialstyrelsens register över legitimerad hälso- och sjukvårdspersonal. Sammanlagt var det 736 personer som legitimerats under den aktuella perioden. För 27 personer var det inte möjligt att hitta en adress, vilket innebär att enkäten kunde skickas ut till 709 personer som kan sägas utgöra undersökningens rampopulation.

Datainsamling och datahantering

Datainsamlingen genomfördes genom ett postalt utskick, där respondenterna inbjöds att delta i undersökningen. Brevet innehöll information om undersökningen samt en enkät. Två skriftliga påminnelser skickades ut och därefter genomfördes telefonpåminnelser alternativt telefonintervjuer till de personer som ännu inte besvarat enkäten. 434 personer svarade på enkäten, varav 22 via telefonintervju. Detta motsvarar 61 procent av populationen. Andelen svarande var något högre bland kvinnor än bland män. Svarsfrekvensen varierade mellan de tre legitimationsåren. Dessa två variabler användes därför för att göra en så kallad poststratifiering, vilket innebär att populationen stratifieras (delas in i grupper) i efterhand. Samma poststratifiering har använts i de tidigare undersökningarna. Eftersom uppgift om lärosäte samlas in via enkäten är det inte möjligt att redovisa svarande och bortfall för olika lärosäten i denna omgång av studien.

Undersökningen är en totalundersökning. Detta betyder att det inte existerar någon osäkerhet vilken kan hänföras till urvalet. Dock saknas vissa uppgifter helt från en respondent och i vissa fall saknas svar för minst en av frågorna från en eller flera

respondenter. Bortfallskompensation har gjorts med rak uppräknings vilket innebär ett antagande om att de svarande är representativa för samtliga personer. I databearbetningen kontrollerades så att inga ogiltiga svar finns i data.

Frågor och resultatredovisning

Under kapitlet Resultat redovisas ett urval av de frågor som tagits upp i undersökningen och där resultatet är särskilt intressant eller anmärkningsvärt. I resultatkapitlet är frågorna numrerade enligt samma princip som i bilagan Resultattabeller för att läsaren ska kunna följa resultaten både i rapporten och bilagan parallellt.

I fråga 13 i enkäten ställs en fråga om man har planer att påbörja specialistutbildning. Endast de som svarar ja ska besvara fråga 14. Övriga får en instruktion om att gå direkt till fråga 15 som handlar om efterutbildning inom olika områden. Rättning har gjorts så att den inledande frågan (fråga 13 i exemplet) är styrande. I de fall någon svarat nej men ändå besvarat fråga 14 har svaret på fråga 14 strukits eftersom svaret är ologiskt.

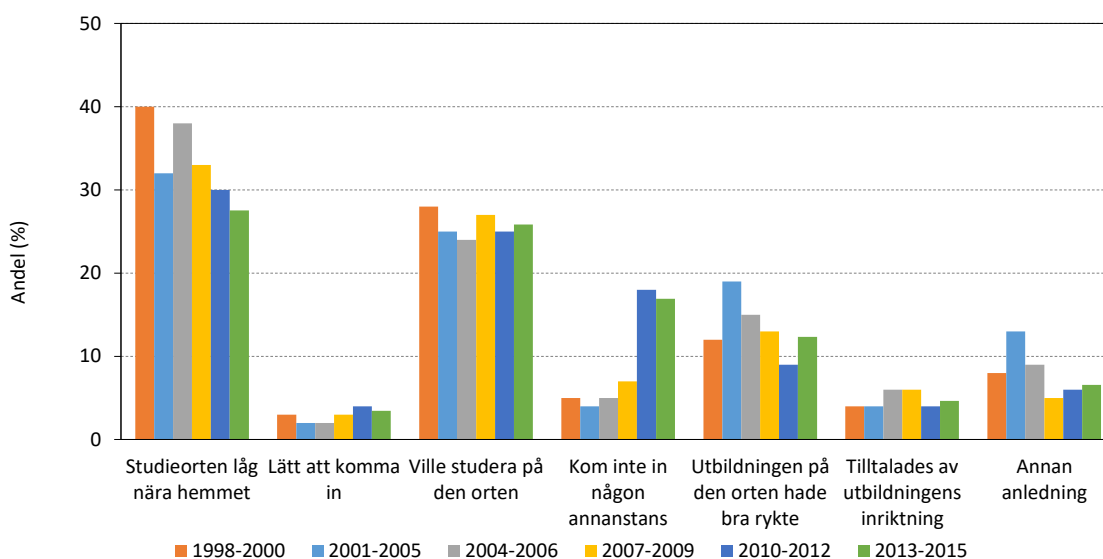

Resultat

Fråga 3. Vilken var den huvudsakliga anledningen till att du valde tandläkarutbildningen på den ort du började?

Resultat för fråga 3 redovisas nedan i figur 3a och 3b samt tabell 3a och 3b.

Figur 3a

Tabell 3a

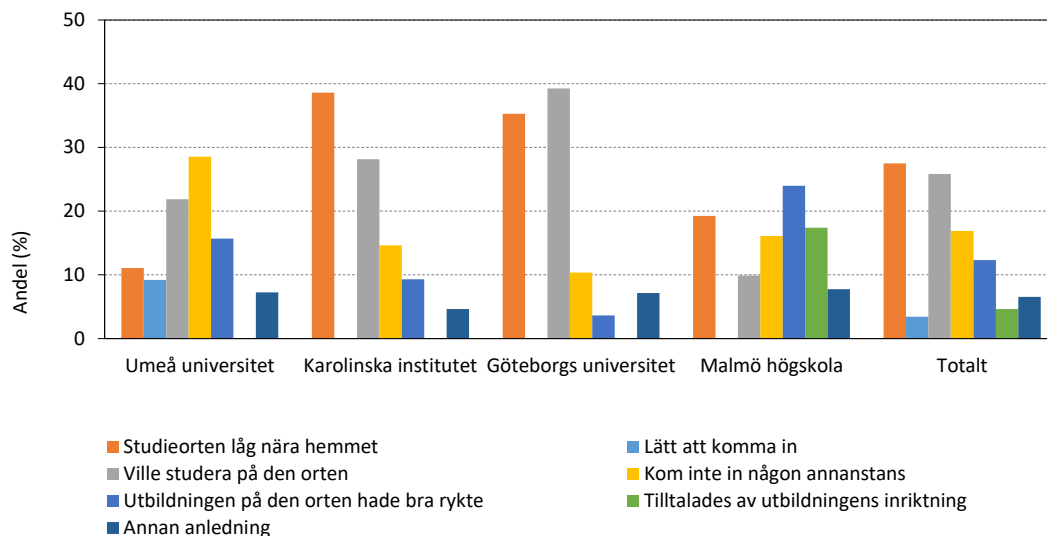
År	Studieorten låg nära hemmet	Lätt att komma in	Ville studera på den orten	Kom inte in någon annanstans	Utbildningen på den orten hade bra rykte	Tilltalades av utbildningens inriktning	Annan anledning
1998-2000	40	3	28	5	12	4	8
2001-2005	32	2	25	4	19	4	13
2004-2006	38	2	24	5	15	6	9
2007-2009	33	3	27	7	13	6	5
2010-2012	30	4	25	18	9	4	6
2013-2015	28	3	26	17	12	5	7

Kommentar

Den vanligaste anledningen till val av lärosäte är att studieorten låg nära hemmet, 28 procent, tätt följd av svaret att de ville studera på den orten, 26 procent. Mellan 2007-2009 års undersökning och 2010-2012 års undersökning ökade andelen som valde utbildningsort av anledningen att de inte kom in någon annanstans från 8 procentandelar till 18 procentandelar, vilket skulle kunna bero på det ökade söktrycket till tandläkarutbildningarna¹.

¹ <http://www.tandlakartidningen.se/arkivet/nyhet/fortsatt-hogt-soktryck-pa-tandlakarutbildningen/>

Figur 3b

Tabell 3b.

Lärosäte	Studieorten låg nära hemmet	Lätt att komma in	Ville studera på den orten	Kom inte in någon annanstans	Utbildningen på den orten hade bra rykte	Tilltalades av utbildningens inriktning	Annan anledning
Umeå universitet	11	9	22	29	16	..	7
Karolinska institutet	39	..	28	15	9	..	5
Göteborgs universitet	35	..	39	10	4	..	7
Malmö högskola	19	..	10	16	24	17	8
Totalt	28	3	26	17	12	5	7

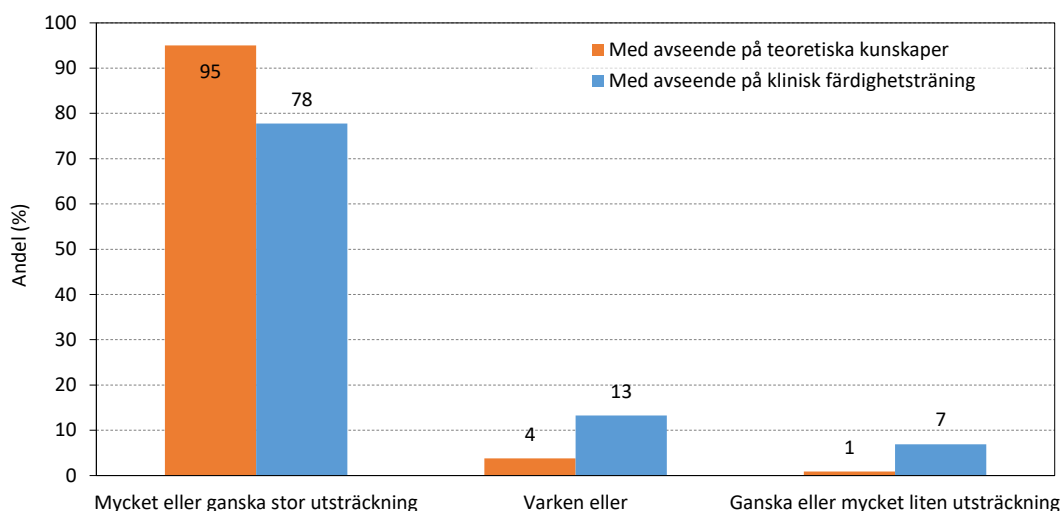
Kommentar

Den huvudsakliga anledningen till varför studenterna sökt sig till de olika utbildningsorterna skiljer sig åt mellan lärosätena. 29 procent har valt att söka sig till Umeå eftersom de inte kom in någon annanstans och 39 procent valde KI eftersom studieorten låg nära hemmet. Detta skulle kunna vara en naturlig följd av var de flesta studenter är bosatta innan de börjar studera. 39 procent valde Göteborg eftersom de ville studera på den orten. Malmö är den enda ort som respondenterna, 17 procent, sökte sig till eftersom de tilltalades av utbildningens inriktning.

Fråga 4. I vilken utsträckning tycker du att du var förberedd för att arbeta självständigt som tandläkare efter slutförd grundutbildning?

Resultat för fråga 4 redovisas nedan i figur 4a och 4b samt tabell 4a och 4b.

Figur 4a.

Tabell 4a.

Svar	Med avseende på teoretiska kunskaper	Med avseende på klinisk färdighetsträning
Mycket eller ganska stor utsträckning	95	78
Varken eller	4	13
Ganska eller mycket liten utsträckning	1	7

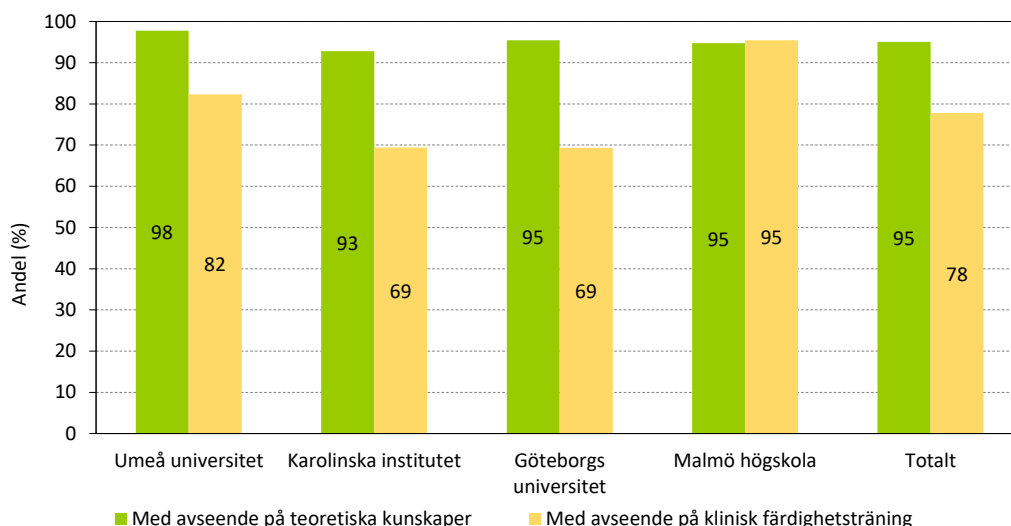
Kommentar

95 procent av respondenterna ansåg att de, med avseende på teoretiska kunskaper, i mycket eller ganska stor utsträckning var förberedda för att arbeta självständigt som tandläkare efter slutförd utbildning. De nytexaminerade tandläkarna upplever alltså att de har en god teoretisk grund med sig från utbildningen, oavsett studieort.

78 procent ansåg att de, med avseende på klinisk färdighetsträning, i mycket eller ganska stor utsträckning var förberedda för att arbeta självständigt som tandläkare efter slutförd utbildning. Det är dock anmärkningsvärt att 7 procent av respondenterna uppgav att de, med avseende på klinisk färdighetsträning, i ganska eller mycket liten utsträckning var förberedda på att arbeta självständigt som tandläkare efter slutförd utbildning.

Figur 4b

Andelar per lärosäte som svarat mycket eller ganska stor utsträckning på frågan "I vilken utsträckning tycker du att du var förberedd för att arbeta självständigt som tandläkare efter slutförd grundutbildning?".

Tabell 4b

Lärosäte	Med avseende på teoretiska kunskaper	Med avseende på klinisk färdighetsträning
Umeå universitet	98	82
Karolinska institutet	93	69
Göteborgs universitet	95	69
Malmö högskola	95	95
Totalt	95	78

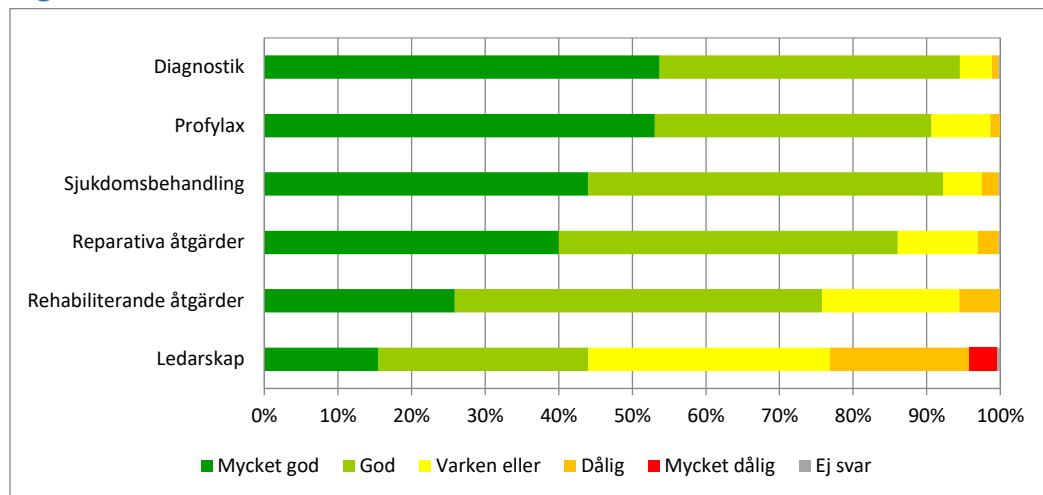
Kommentar

Resultaten skiljer sig inte nämnvärt mellan de olika lärosäten, även om andelen av de svarande som studerat vid KI och Göteborg och har angett att de i mycket eller ganska stor utsträckning var förberedda att arbeta självständigt som tandläkare efter avslutad utbildning med avseende på klinisk färdighetsträning är något lägre än vid de andra två lärosätena. Malmö är det enda lärosätet där lika stor andel av de svarande angett att de i mycket eller ganska stor utsträckning var förberedda att arbeta självständigt som tandläkare efter avslutad utbildning med avseende på klinisk färdighetsträning såväl som teoretiska kunskaper.

Fråga 5. Hur anser du att färdighetsträningen var i följande delar av grundutbildningen?

Resultat för fråga 5 redovisas nedan i figur 5a och 5b samt tabell 5a och 5b.

Figur 5a

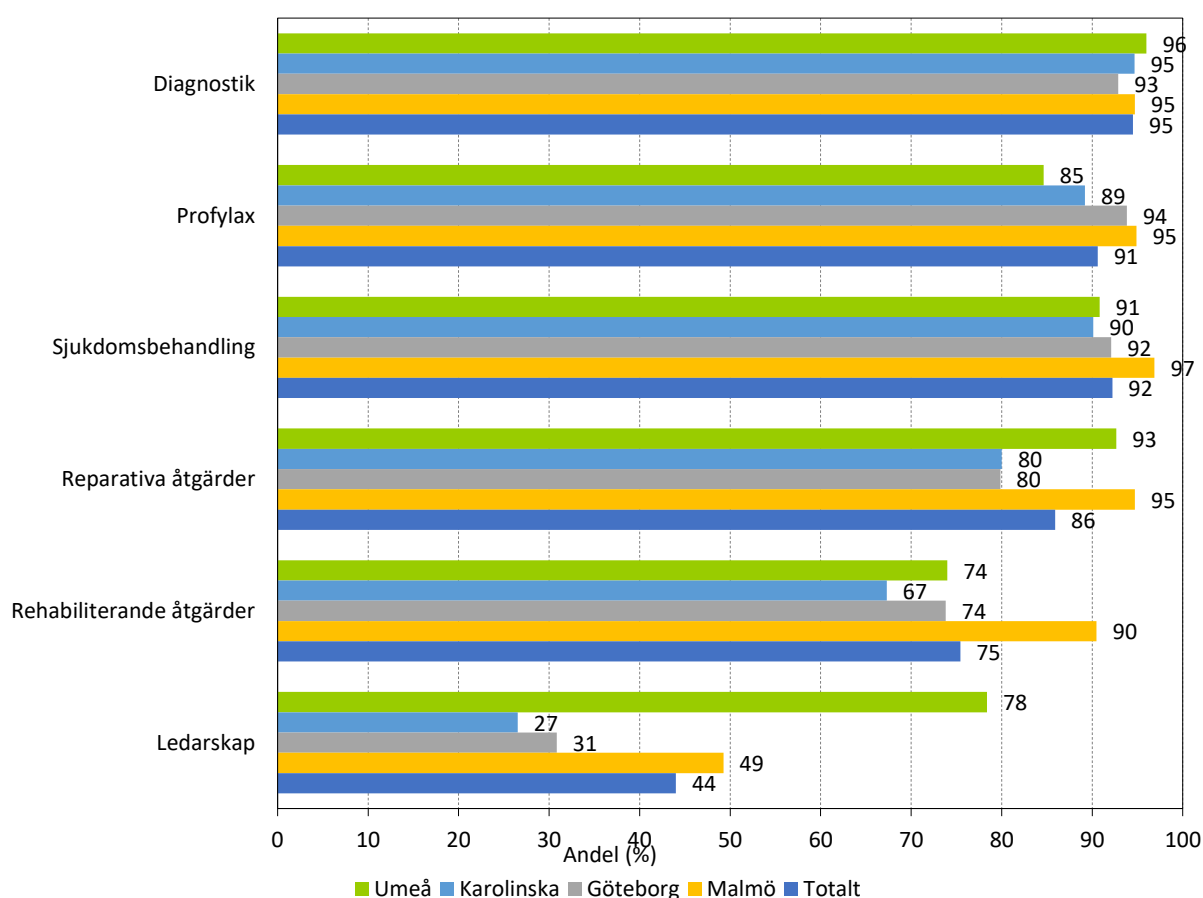
Tabell 5a

	Mycket god	God	Varken eller	Dålig	Mycket dålig	Ej svar
Diagnostik	54	41	4	1	..	0
Profylax	53	38	8	1	..	0
Sjukdomsbehandling	44	48	5	2	..	0
Reparativa åtgärder	40	46	11	3	..	0
Rehabiliterande åtgärder	26	50	19	6	..	0
Ledarskap	15	29	33	19	4	0

Kommentar

Över 85 procent av respondenterna anser att färdighetsträningen i diagnostik, profylax, sjukdomsbehandling eller reparativa åtgärder var god eller mycket god. Den del i utbildningen som respondenterna var mest oeniga kring är ledarskap. 44 procent av respondenterna anser att färdighetsträningen var god eller mycket god. 23 procent anser att färdighetsträningen i ledarskap var dålig eller mycket dålig.

Figur 5b

Tabell 5b

Lärosäte	Andel positiva (%)					
	Diagnostik	Profylax	Sjukdomsbehandling	Reparativa åtgärder	Rehabiliterande åtgärder	Ledarskap
Umeå	96	85	91	93	74	78
Karolinska	95	89	90	80	67	27
Göteborg	93	94	92	80	74	31
Malmö	95	95	97	95	90	49
Totalt	95	91	92	86	75	44

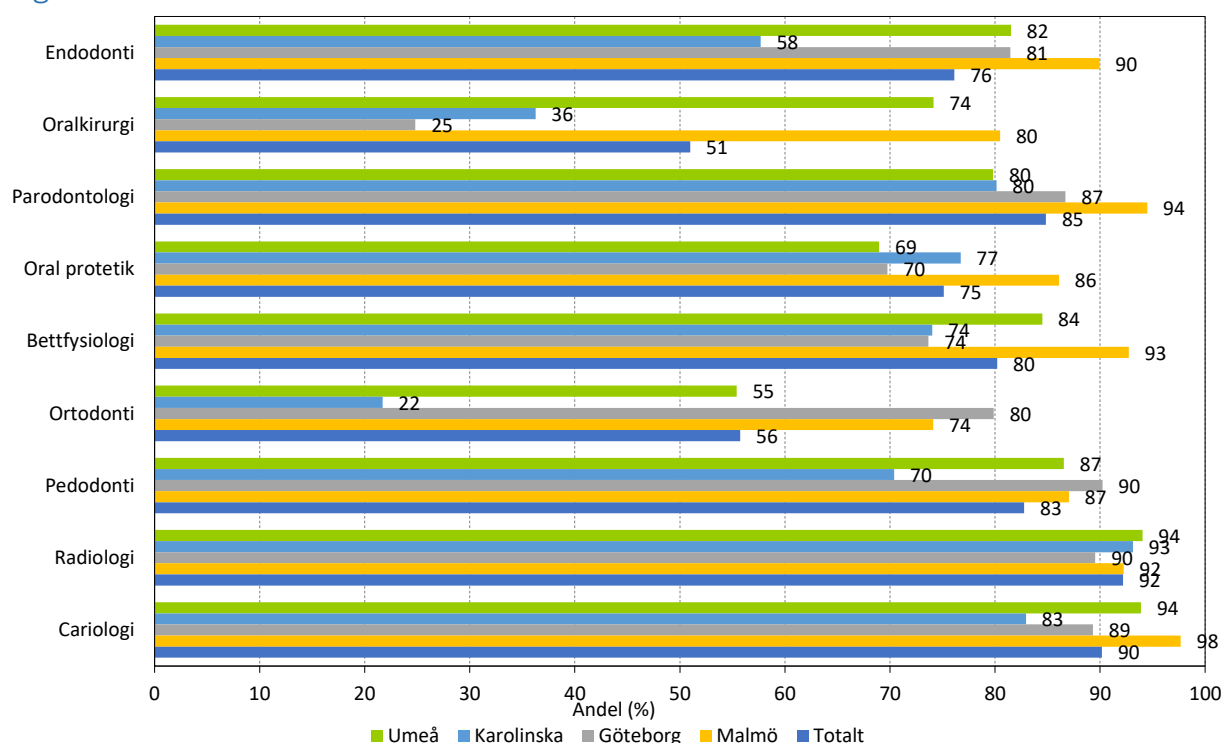
Kommentar

Vad respondenterna anser om de olika delarna i utbildningen skiljer sig inte så mycket mellan de olika lärosätena utom i vissa mindre avseenden. Det som sticker ut är att 78 procent av respondenterna från Umeå anser att utbildningen i ledarskap var god eller mycket god vilket är långt fler än vid de andra lärosätena. Vad gäller rehabiliterande åtgärder anser 90 procent av de som studerat i Malmö att utbildningen var god eller mycket god vilket sticker ut i jämförelse med övriga lärosäten.

Fråga 6. Hur anser du att den kliniska färdighetsträningen var i följande ämnen?

Resultat för fråga 6 redovisas nedan i figur 6 samt tabell 6.

Figur 6

Tabell 6

	Andel positiva (%)								
Lärosäte	Endo-donti	Oral-kirurgi	Para-dontologi	Oral protetik	Bett-fysiologi	Orto-donti	Pedo-donti	Radio-logi	Cario-logi
Umeå	82	74	80	69	84	55	87	94	94
Karolinska	58	36	80	77	74	22	70	93	83
Göteborg	81	25	87	70	74	80	90	90	89
Malmö	90	80	94	86	93	74	87	92	98
Totalt	76	51	85	75	80	56	83	92	90

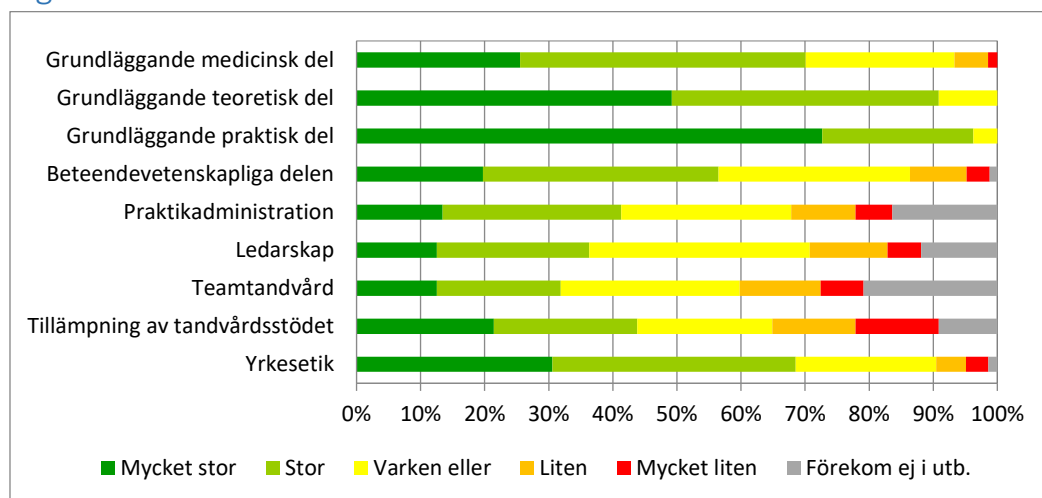
Kommentar

Hur de nytexaminerade anser att den kliniska färdighetsträningen var i olika ämnen skiljer sig mellan skolorna i vissa ämnen. Exempelvis vad gäller endodonti har en hög andel av de svarande från Malmö svarat att den kliniska färdighetsträningen var god eller mycket god medan KI ligger en bit efter. I oralkirurgi är det inte lika stor andel av de svarande som studerat i Göteborg och på KI som svarat att den kliniska färdighetsträningen var god eller mycket god som av de svarande som studerat i Umeå och Malmö. När det gäller ortodonti är det en hög andel av de svarande från KI som svarat att den kliniska färdighetsträningen var god eller mycket god medan andelen positiva svar är lägre bland de svarande som har studerat i Göteborg.

Fråga 7. I vilken omfattning har du haft användning av följande delar av utbildningen i arbetet som tandläkare?

Resultat för fråga 7 redovisas nedan i figur 7a och 7b samt tabell 7a och 7b.

Figur 7a

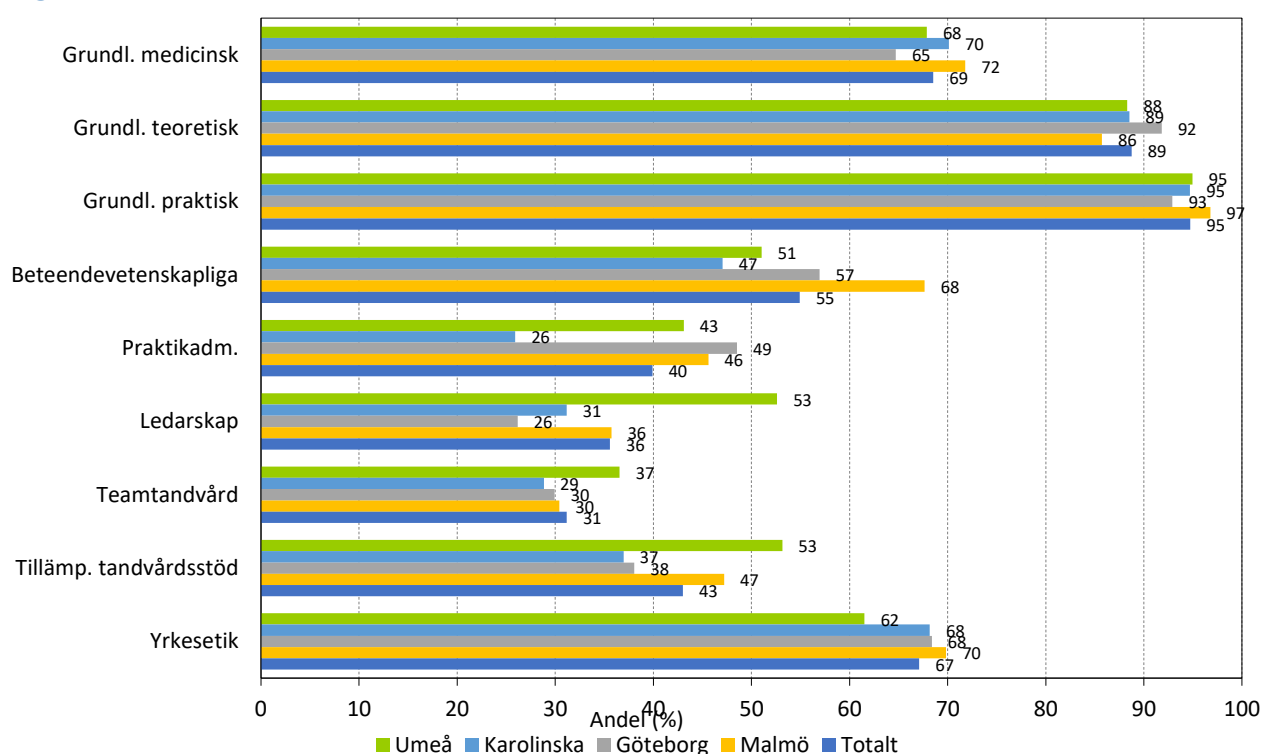
Tabell 7a

	Mycket stor	Stor	Varken eller	Liten	Mycket liten	Förekom ej i utb.
Grundläggande medicinsk del	25	44	23	5	1	..
Grundläggande teoretisk del	48	41	9	..	..	..
Grundläggande praktisk del	71	23	4	..	..	..
Beteendevetenskapliga delen	19	36	29	9	4	1
Praktikadministration	13	27	26	10	6	16
Ledarskap	12	23	34	12	5	12
Teamtandvård	12	19	27	12	7	20
Tillämpning av tandvårdsstödet	21	22	21	13	13	9
Yrkesetik	30	37	21	5	3	1

Kommentar

Det skiljer sig åt hur mycket respondenterna anser att de har haft användning av olika delar i utbildningen i arbetet som tandläkare. 94 procent av respondenterna anser att de har haft stor eller mycket stor användning av den grundläggande praktiska delen inom odontologin i arbetet som tandläkare. Grundläggande medicin och grundläggande teori har respondenterna också haft stor användning av. 35 procent av respondenterna anser att de har haft stor eller mycket stor användning av ledarskapsdelen i utbildningen i arbetet som tandläkare. Ledarskap är också den del som minst andel av respondenterna anser att de fick god eller mycket god färdighetsträning i, se figur och tabell 5a. Det är värt att notera att 20 procent svarar att teamtandvård inte förekom i utbildningen.

Figur 7b

Tabell 7b

	Andel positiva (%)								
Lärosäte	Grundl. medicinsk	Grundl. teoretisk	Grundl. praktisk	Beteendevetenskapliga	Praktikadm.	Ledarskap	Teamtandvård	Tillämp. tandvårdsstöd	Yrkesetik
Umeå	68	88	95	51	43	53	37	53	62
Karolinska	70	89	95	47	26	31	29	37	68
Göteborg	65	92	93	57	49	26	30	38	68
Malmö	72	86	97	68	46	36	30	47	70
Totalt	69	89	95	55	40	36	31	43	67

Kommentar

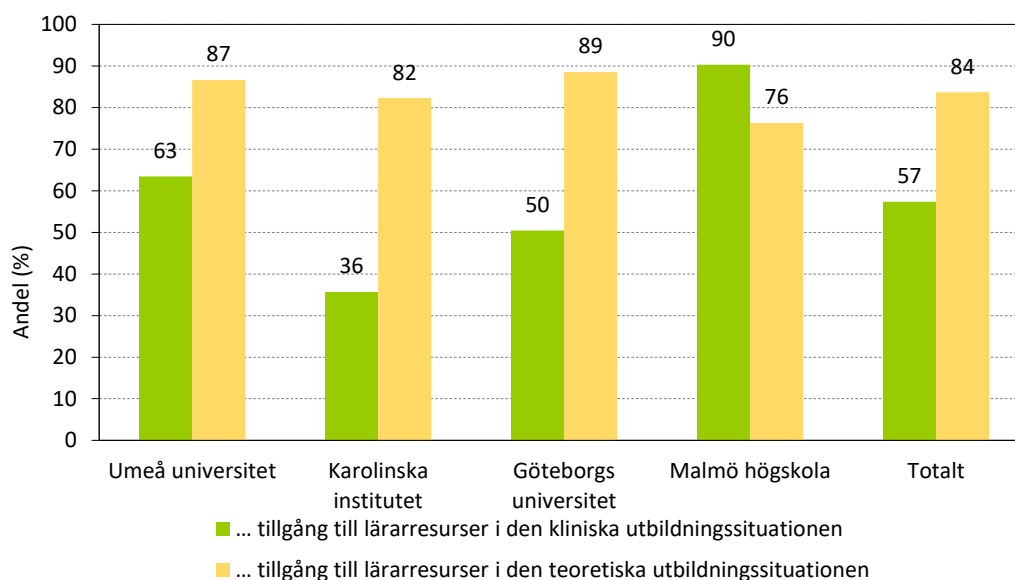
Inom vissa ämnen skiljer det sig åt en aning mellan lärosätena hur mycket respondenterna anser att de har haft användning av olika delar av utbildningen i arbetet som tandläkare. Exempelvis är det en större andel av respondenterna från Malmö som anser att de har haft stor eller mycket stor användning av den beteendevetenskapliga delen i utbildningen i arbetet som tandläkare medan motsvarande andel är lägre bland respondenterna från KI. Likaså är det större andel av de som studerat i Göteborg som anser att de har haft stor eller mycket stor användning av praktikadministrationsdelen i utbildningen i arbetet som tandläkare jämfört med dem från KI. Störst skillnad är det dock mellanandelen som anser att de har haft stor eller mycket stor användning av ledarskapsdelen i utbildningen. Av de som studerat i Umeå anger 53 procent att de har haft stor eller mycket stor nytta av ledarskapsutbildningen medan motsvarande siffra för de som studerat i Göteborg är 26 procent.

Fråga 8. Hur bedömer du utbildningen avseende...

Resultat för fråga 8 redovisas nedan i figur 8 samt tabell 8.

Figur 8

Andelar per lärosäte som svarat mycket eller ganska stor utsträckning.

Tabell 8

Lärosäte	... tillgång till lärarresurser i den kliniska utbildningssituationen	... tillgång till lärarresurser i den teoretiska utbildningssituationen
Umeå universitet	63	87
Karolinska institutet	36	82
Göteborgs universitet	50	89
Malmö högskola	90	76
Totalt	57	84

Kommentar

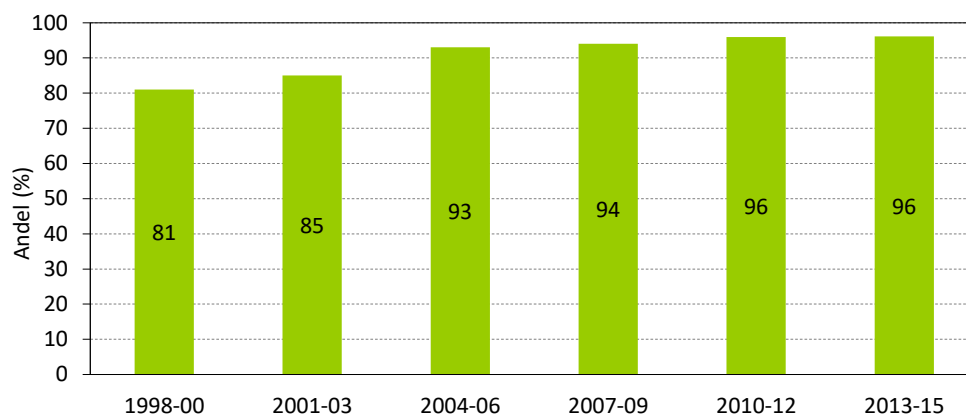
Det skiljer sig mycket mellan lärosätena om huruvida de nytexaminerade upplever att de hade tillgång till lärare. På tre av fyra lärosäten upplever respondenterna att tillgången på lärarresurser i den teoretiska utbildningssituationen var mycket bättre än i den kliniska. Det är bara i Malmö som resultatet är det omvända.

Fråga 9. Fick du under grundutbildningen tillräckliga kunskaper för att självständigt söka och värdera ny kunskap?

Resultat för fråga 9 redovisas nedan i figur 9 samt tabell 9.

Figur 9

Andelen som har svarat ja.

Tabell 9

Examinsår	Kvinnor	Män
1998-00	76	88
2001-03	81	89
2004-06	92	94
2007-09	93	95
2010-12	95	96
2013-15	96	96

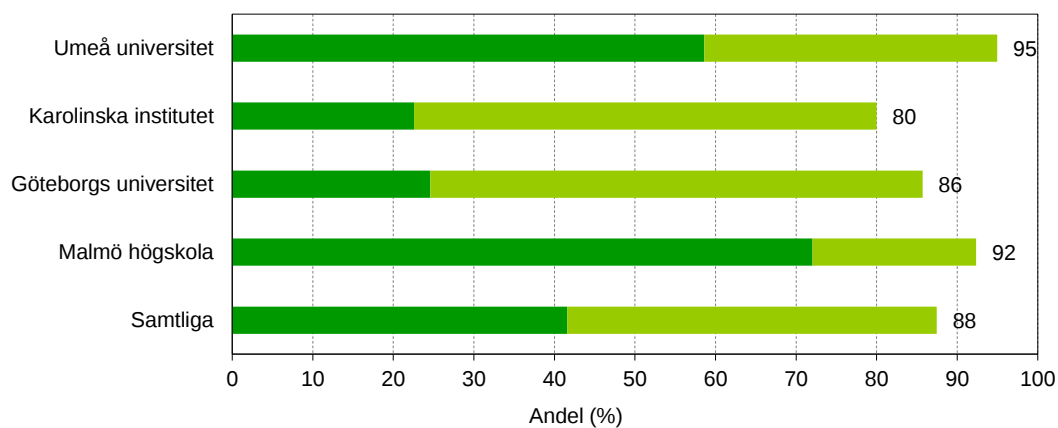
Kommentar

Andelen av respondenterna som anser att de under utbildningen fick tillräckliga kunskaper för att självständigt söka och värdera ny kunskap har ökat mellan undersökningsåren och är mycket hög. Detta torde innebära att tandläkarna är väl förberedda för att under hela yrkeslivet tillgodogöra sig ny kunskap, vidare- och fortbilda sig.

Fråga 10. Vilket är ditt sammanfattande omdöme om grundutbildningen?

Resultat för fråga 10 redovisas nedan i figur 10 samt tabell 10.

Figur 10

Tabell 10

Lärosäte	Mycket bra	Ganska bra	Andel positiva totalt
Umeå universitet	59	36	95
Karolinska institutet	23	57	80
Göteborgs universitet	25	61	86
Malmö högskola	72	20	92
Samtliga	42	46	88

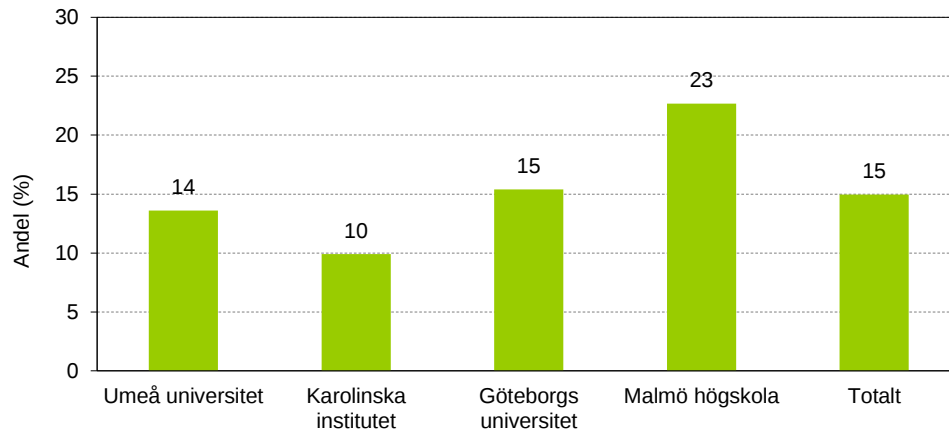
Kommentar

88 procent av respondenterna anger att det sammanfattande omdömet om grundutbildningen är ganska bra eller mycket bra.

Fråga 12. Har du planer på att påbörja forskarutbildning?

Resultat för fråga 12 redovisas nedan i figur 12 samt tabell 12.

Figur 12

Tabell 12

Studieort	Ja andel (%)
Umeå universitet	14
Karolinska institutet	10
Göteborgs universitet	15
Malmö högskola	23
Totalt	15

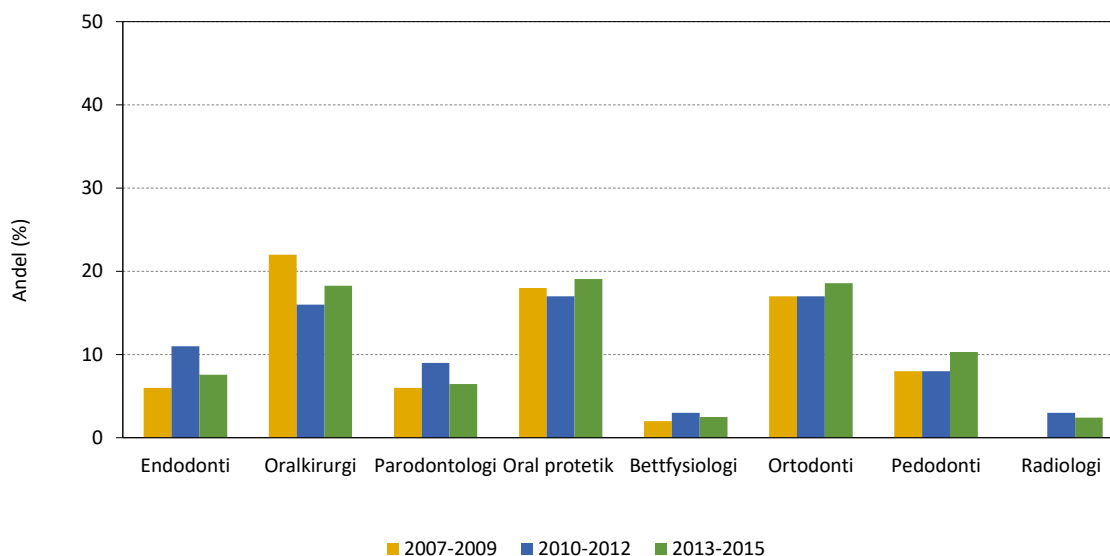
Kommentar

Det skiljer sig mellan lärosätena hur stor andel av respondenterna som har planer på att påbörja forskarutbildning. Av respondenterna från Malmö högskola är det 23 procent som har planer på att påbörja forskarutbildning och på KI är andelen 10 procent.

Fråga 14. Inom vilken specialitet planerar du att vidareutbilda dig?

Resultat för fråga 14 redovisas nedan i figur 14 samt tabell 14.

Figur 14

Tabell 14

År	Endodonti	Oralkirurgi	Parodontologi	Oral protetik	Bettfysiologi	Ortodonti	Pedodonti	Radiologi
2007-2009	6	22	6	18	2	17	8	..
2010-2012	11	16	9	17	3	17	8	3
2013-2015	8	18	6	19	2	19	10	2

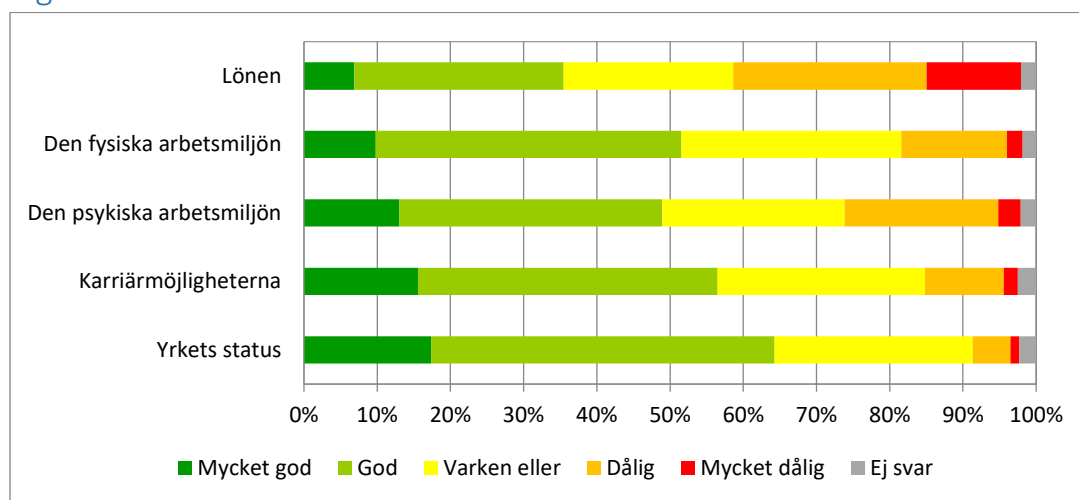
Kommentar

Precis som i de två senaste undersökningarna så är det störst andel som planerar att vidareutbilda sig inom oralkirurgi, oral protetik och ortodonti och minst andel som planerar att vidareutbilda sig inom bettfysiologi och radiologi.

Fråga 25. Hur bedömer du följande faktorer i ditt arbete som tandläkare?

Resultat för fråga 25 redovisas nedan i figur 25 samt tabell 25.

Figur 25

Tabell 25

	Mycket god	God	Varken eller	Dålig	Mycket dålig	Ej svar
Lönen	7	29	23	26	13	2
Den fysiska arbetsmiljön	10	42	30	14	2	2
Den psykiska arbetsmiljön	13	36	25	21	3	2
Karriärmöjligheterna	16	41	28	11	2	3
Yrkets status	17	47	27	5	1	2

Kommentar

36 procent av respondenterna anser att lönen är god eller mycket god medan 39 procent anser att den är dålig eller mycket dålig. 49 procent anser att den psykiska arbetsmiljön är god eller mycket god medan 24 procent anser att den är dålig eller mycket dålig. 64 procent anser att yrkets status är god eller mycket god medan 6 procent anser att den är dålig eller mycket dålig.

Bilder från Tandläkarutbildningen, Karolinska Institutet, Huddinge. Foto: Lena K Johansson

Sveriges Tandläkarförbund

Box 1217 • 111 82 Stockholm
08-666 15 00 • www.tandlakarforbundet.se